

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DEPARTAMENT ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

I/06/001

Nr ewid. 176/2006/I/06/001/KAP

Informacja

o wynikach kontroli

**wykonywania przez gminy zadań wynikających
z ustawy o postępowaniu wobec dłużników
alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej**

W a r s z a w a s t y c z e ń 2 0 0 7 r .

Misją Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej

Wizją Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa

Informacja o wynikach kontroli wykonywania przez gminy zadań wynikających z ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej

**Dyrektor
Departamentu Administracji Publicznej**

Czesława Rudzka-Lorentz

Warszawa, dnia 17 stycznia 2007 r.

Zatwierdzam:

**Józef Górny
Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli**

Warszawa, dnia 18 stycznia 2007 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
00-950 Warszawa
tel.: 0-prefiks-22 444 50 00
www.nik.gov.pl

Spis treści

1. Wprowadzenie	4
2. Podsumowanie wyników kontroli.....	5
2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności.....	5
2.2. Synteza wyników kontroli.....	6
2.3. Uwagi końcowe i wnioski	8
3. Ważniejsze wyniki kontroli	10
3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych.....	10
3.2. Istotne ustalenia kontroli	14
3.2.1. Prawidłowość przyznawania i wypłacania zaliczek alimentacyjnych.....	14
3.2.2. Skuteczność egzekwowania od dłużników alimentacyjnych zwrotu wypłaconych zaliczek osobom uprawnionym	16
3.2.3. Sprawozdawczość budżetowa i rzeczowo-finansowa	20
4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli	25
4.1. Przygotowanie kontroli	25
4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli	25
5. Załączniki	30

1. Wprowadzenie

Numer i temat kontroli: I/06/001 – „Wykonywanie przez gminy zadań wynikających z ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej¹, zwanej w dalszej części informacji „ustawą o zaliczce alimentacyjnej”.

Celem kontroli było dokonanie oceny realizacji przez organy gminy zadań w zakresie:

- prawidłowości przyznawania i wypłacania zaliczek alimentacyjnych,
- skuteczności egzekwowania od dłużników alimentacyjnych zwrotu należności w wysokości wypłaconych zaliczek osobom uprawnionym,
- stopnia wykorzystywania w przypadku bezskutecznej egzekucji uprawnień ustawowych wobec dłużników alimentacyjnych.

Oceniono również rzetelność sporządzania sprawozdań budżetowych oraz rzeczowo-finansowych o wydatkach na zaliczki alimentacyjne.

Kontrola została podjęta z inicjatywy własnej Najwyższej Izby Kontroli, w związku z ustaleniami przeprowadzonej przez NIK w I połowie 2006 r. kontroli nr P/05/07 „Powiązania budżetów jednostek samorządu terytorialnego z budżetem państwa”, które wskazywały na bardzo niski poziom skuteczności egzekucji należności budżetowych z tytułu wypłaconych zaliczek alimentacyjnych.

Kontrolą objęto okres od 1 września 2005 r. do 30 czerwca 2006 r.

Zakres podmiotowy i termin przeprowadzenia kontroli: Zakres podmiotowy objął 10 gmin z terenu 2 województw. Kontrole zostały przeprowadzone w okresie od 10 do 25 lipca 2006 r. w 5 gminach województwa mazowieckiego oraz w okresie od 11 września do 24 października 2006 r. w 5 gminach województwa łódzkiego. Szczegółowy wykaz jednostek objętych kontrolą przedstawiono w załączniku nr 1.

Kontrola została przeprowadzona pod względem legalności, rzetelności i gospodarności.

¹ Ustawa z dnia 22 kwietnia 2005 r. (Dz. U. Nr 86, poz. 732 ze zm.).

2. Podsumowanie wyników kontroli

2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności

W wyniku kontroli realizacji przez organy gmin zadań określonych ustawą o zaliczce alimentacyjnej pozytywnie pomimo stwierdzonych nieprawidłowości oceniono przyznawanie i wypłacanie zaliczek alimentacyjnych. Jako niewystarczające Izba oceniła wykorzystywanie przez organy gmin w przypadku bezskutecznej egzekucji uprawnień ustawowych wobec dłużników alimentacyjnych, co, zdaniem NIK, rzutowało na stwierdzoną niezadowalającą skuteczność egzekwowania od dłużników alimentacyjnych zwrotu należności w wysokości wypłaconych zaliczek osobom uprawnionym.

Wprowadzony w 2005 r. system zaliczek alimentacyjnych² spowodował zmniejszenie się liczby osób uprawnionych ze względu na zaostrzone kryteria ich przyznawania oraz niższą średnią wysokość wypłacanych świadczeń. System ten, w ocenie NIK, zapewnia uzyskanie zaliczki alimentacyjnej osobom uprawnionym spełniającym wymogi ustawowe. System ten nie spełnił funkcji w zakresie skutecznej egzekucji od dłużników alimentacyjnych należności z tytułu wypłaconych osobom uprawnionym zaliczek alimentacyjnych³.

W objętych kontrolą jednostkach, skuteczność egzekwowania ww. należności wynosiła średnio 0,49%. Wśród przyczyn niskiej skuteczności egzekucji istotną rolę odgrywa niewywiązywanie się przez komorników z obowiązków nałożonych ustawą, przy równoczesnym nieegzekwowaniu przez organy gmin od komorników ich wykonywania, a także brak skutecznego nadzoru i monitoringu wojewodów nad realizacją przez gminy zadań z zakresu administracji rządowej zleconych ustawą o zaliczce alimentacyjnej.

W wyniku kontroli realizacji przez organy gmin określonych ustawą zadań stwierdzono nieprawidłowości polegające głównie na braku wystarczających działań dyscyplinujących i aktywizujących zawodowo dłużników alimentacyjnych. Nieprawidłowości te, zdaniem NIK, ograniczały skuteczność komorniczej egzekucji należności budżetowych. Ponadto, stwierdzone liczne nieprawidłowości w zakresie ewidencji finansowo-księgowej i sprawozdawczości

² Wprowadzony ustawą, której celem była m.in. reforma i usprawnienie systemu egzekucji alimentów od zobowiązanych, również w przypadku gdy egzekucja prowadzona przez komornika jest bezskuteczna (Uzasadnienie do projektu ustawy).

³ Z poprzednio funkcjonującego Funduszu Alimentacyjnego świadczenia otrzymywało przeciętnie 554 tys. osób miesięcznie. Natomiast z zaliczki alimentacyjnej korzystało miesięcznie o ok. 33 % mniej uprawnionych w IV kwartale 2005 r. (375 tys. osób) oraz o 39,5% mniej w II kwartale 2006 r. (335 tys. osób). Również kwota średniej wysokości zaliczki alimentacyjnej była niższa (o ok. 15%) niż przeciętna wysokość świadczenia alimentacyjnego. Średnia wysokość świadczenia z FA w ostatnim okresie jego funkcjonowania wynosiła 245,2 zł, natomiast zaliczki alimentacyjnej 209,9 zł w okresie wrzesień-grudzień 2005 r., a 210 zł w II kwartale 2006 r. (Informacja o realizacji ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych i zaliczce alimentacyjnej w 2005 r., opracowana przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, marzec 2006).

powodowały, że odbiorcy sprawozdań otrzymywali zniekształcony obraz funkcjonowania systemu zaliczek alimentacyjnych.

Niewielka skuteczność egzekucji należności z tytułu zaliczek alimentacyjnych występująca zarówno w kontrolowanych jednostkach, jak i w skali całego kraju (wg danych z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej na dzień 30 czerwca 2006 r. wyegzekwowano 0,83% wypłaconych zaliczek⁴) wskazuje, że likwidacja poprzednio funkcjonującego systemu wypłat poprzez Fundusz Alimentacyjny nie doprowadziła do poprawy w tym zakresie. Podobnie jak w przypadku świadczeń z Funduszu, wydatki na zaliczki alimentacyjne finansowane są niemal w całości ze środków budżetu państwa, stając się stałymi elementami pomocy społecznej dla uprawnionych do alimentacji.

2.2. Synteza wyników kontroli

1. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie z nieprawidłowościami oceniła wykonywanie przez podmioty objęte kontrolą zadań dotyczących przyznawania i wypłacania zaliczek alimentacyjnych. W okresie objętym kontrolą wydano 9.609 decyzji przyznających zaliczki alimentacyjne dla 12.004 osób uprawnionych, wypłacając kwotę 23.787,1 tys. zł. Wydatki na ten cel w całości pochodziły z dotacji celowej z budżetu państwa na realizację zadań zleconych z zakresu administracji rządowej. Zaliczki przyznawano i wypłacano osobom uprawnionym, w wysokościach określonych w art. 8 ust. 1 i 2 oraz art. 9 pkt 1 ustawy o zaliczce alimentacyjnej. Wszystkie decyzje zostały przekazane właściwym komornikom sądowym, zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy. Decyzje te spełniały wymogi formalne określone w art. 107 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego⁵. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły wydawania decyzji na podstawie niekompletnej dokumentacji oraz załatwiania spraw z przekroczeniem terminu rozpatrywania spraw określonego w art. 35 § 3 kpa (opis str. 14-16).

2. We wszystkich skontrolowanych jednostkach Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła niską skuteczność egzekucji komorniczej w zakresie pozyskiwania dochodów budżetowych z tytułu zwrotu przez dłużników alimentacyjnych należności w wysokości wypłaconych zaliczek osobom uprawnionym. Z kwoty 24.844,4 tys. zł należności z tego tytułu⁶ od 8.581 dłużników, komornicy sądowi wyegzekwowali i przekazali na rachunki organów gmin (po zaspokojeniu zaległych i bieżących świadczeń alimentacyjnych) kwotę 122,5 tys. zł, tj. jedynie 0,49% należności. Jedną z przyczyn niskiej skuteczności egzekucji należności od dłużników alimentacyjnych jest niewywiązywanie się przez komorników z obowiązków nałożonych ustawą, przy równoczesnym nieegzekwowaniu przez organy gmin od komorników ich wykonywania. Ustalono, że część

⁴ Dane uzyskane przez NIK z Departamentu Świadczeń Rodzinnych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w dniu 21 listopada 2006 r.

⁵ Zwana dalej kpa (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.).

⁶ Kwota wypłaconych zaliczek powiększonych o 5%.

komorników sądowych, wbrew obowiązkom wynikającym z art. 3 ust. 1 i art. 11 ust. 3 ustawy o zaliczce alimentacyjnej, nie przekazywała Ośrodkom Pomocy Społecznej wymaganych informacji o stanie egzekucji i przyczynach jej bezskuteczności oraz zaświadczeń o bezskutecznej egzekucji związanych z kwartalnym rozliczeniem zaliczki alimentacyjnej. Utrudniało to Ośrodkom podejmowanie niezbędnych działań wobec dłużników i powodowało konieczność monitowania komorników o nadsyłanie wymaganych zaświadczeń i uzupełnianie danych w nich zawartych. Pomimo opieszałości i bezczynności komorników nie powiadamiano o tym (poza jednym przypadkiem) prezesów sądów rejonowych, co uniemożliwiało zastosowanie odpowiednich środków nadzoru ze strony prezesów sądów, jak i Ministra Sprawiedliwości (opis str. 16-18)⁷.

3. Określone w ustawie zadania w zakresie postępowania wobec dłużników alimentacyjnych realizowane były nieprawidłowo. Stwierdzono, że kontrolowane jednostki z terenu województwa mazowieckiego nie podejmowały działań wobec dłużników lub też podejmowały w znacznie ograniczonym zakresie. W gminach województwa łódzkiego działania takie były wprawdzie podejmowane w szerszym zakresie, jednak ich efekty zwłaszcza na rzecz aktywizacji zawodowej dłużników alimentacyjnych były niewielkie. Na 373 osoby bezrobotne zamieszkałe w obrębie gmin z województwa łódzkiego, wobec których podjęto działania aktywizujące, pracę podjęło 55 osób. W gminach z województwa mazowieckiego na 60 osób pracę podjęła zaledwie 1 osoba. Zdaniem NIK, nieprawidłowości w realizacji zadań zleconych ustawą, a także niska ich efektywność wskazują na potrzebę sprawowania skutecznej kontroli realizacji tych zadań przez Wojewodów (opis str. 18-20).

4. We wszystkich kontrolowanych jednostkach stwierdzono nieprawidłowości w zakresie sporządzania sprawozdań budżetowych i rzeczowo-finansowych⁸. W sprawozdaniach

⁷ Poziom egzekucji należności z tytułu wypłaconych świadczeń z poprzednio funkcjonującego Funduszu Alimentacyjnego, jak i z tytułu zaliczek alimentacyjnych był bardzo niski. Ściągalność należności FA wynosiła w 2003 r. 11,4 %, a należności z tytułu wypłaconych zaliczek alimentacyjnych w okresie wrzesień-grudzień 2005 r. - 0,14 %; do końca II kwartału 2006 r. skuteczność egzekucji uległa nieznacznej poprawie do 0,83% . Zdaniem MIPS *tak niski wskaźnik zwrotu wynikać może przede wszystkim z przyjęcia w ustawie (o zaliczce alimentacyjnej) (art. 12 ust. 4) określonych zasad rozliczania zaległości dłużników alimentacyjnych wobec wierzycieli. W myśl tych zasad, kwoty ściągnięte przez komornika zaliczane są w pierwszej kolejności na poczet zaległości za poprzednie okresy, następnie na poczet bieżących świadczeń alimentacyjnych, a dopiero w dalszej kolejności podlegają zwrotowi do organu właściwego z tytułu wypłaconych zaliczek alimentacyjnych.* (Informacja o realizacji ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych i zaliczce alimentacyjnej w 2005 r., opracowana przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, marzec 2006 oraz dane uzyskane przez NIK z Departamentu Świadczeń Rodziny Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w dniu 21 listopada 2006 r.).

⁸ Kwartalne sprawozdanie budżetowe Rb-27ZZ z wykonania planu dochodów związanych z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami, określone rozporządzeniami Ministra Finansów z dnia 19 sierpnia 2005 r. (Dz. U. Nr 170, poz. 1426) i z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. Nr 115, poz. 781) – obowiązujące od 1 lipca 2006 r. adresowane do wojewodów i ministra finansów oraz sprawozdanie rzeczowo-finansowe określone rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 21 czerwca 2005 r. w sprawie sposobu sporządzania sprawozdań rzeczowo - finansowych o wydatkach na zaliczki alimentacyjne poniesionych ze środków budżetu państwa oraz budżetów gmin (Dz. U. Nr 119, poz. 1007) adresowane do wojewodów i ministra pracy i polityki społecznej.

budżetowych nie wykazywano m.in. należności od dłużników alimentacyjnych lub wykazywano należności zaniżone, co zniekształcało odbiorcom sprawozdań obraz faktyczny ich wielkości i utrudniało przeciwdziałanie narastaniu zaległości. Uprawnieni prezydenci i burmistrzowie nie weryfikowali i nie kontrolowali sprawozdań, które otrzymywali od podległych Ośrodków, a następnie przekazywali właściwym adresatom. Nierzetelnie i w sposób niezgodny z przepisami sporządzano również sprawozdania rzeczowo-finansowe, zamieszczając w nich nieprawidłowe dane dotyczące liczby wydanych decyzji, liczby i kwot wypłaconych zaliczek oraz kwot zwróconych przez dłużników zaliczek alimentacyjnych. Nierzetelne dane sprawozdawcze gmin były powielane w sprawozdaniach łącznych sporządzanych przez wojewodów. W celu zapewnienia ich prawidłowości niezbędne jest prowadzenie przez Wojewodów kontroli merytorycznej prawidłowości składanych przez gminy sprawozdań jednostkowych.

W związku z ustalonymi nieprawidłowościami dotyczącymi działań podejmowanych wobec dłużników NIK zwraca uwagę, że zakres danych wykazywanych w sprawozdaniach rzeczowo-finansowych jest niewystarczający dla oceny przez odbiorców, w tym Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, skali i efektów działań wskazanych w ustawie podmiotów w celu aktywizacji zawodowej i dyscyplinowania dłużników alimentacyjnych⁹ (opis str. 20-24).

2.3. Uwagi końcowe i wnioski

Stwierdzone nieprawidłowości i uchybienia wynikały przede wszystkim z niewykorzystywania przez kontrolowane jednostki ustawowych uprawnień na rzecz dyscyplinowania dłużników alimentacyjnych lub wykonywania ich w sposób nierzetelny i niekonsekwentny, co powodowało niską skuteczność zwłaszcza aktywizacji zawodowej dłużników, a poprzez to brak efektywności działań egzekucyjnych.

Istotnym elementem powodującym niską skuteczność egzekucji należności od dłużników alimentacyjnych jest też, w ocenie NIK, niewywiązywanie się przez komorników z zadań, jakie nałożyła na nich ustawa o zaliczce alimentacyjnej, a także brak wystarczającej reakcji na przypadki ich opieszałości ze strony kontrolowanych jednostek.

Wyraźnego stwierdzenia wymaga, iż stopień zwrotu wypłaconych zaliczek alimentacyjnych do organu właściwego należy ściśle powiązać ze skutecznością i wynikami egzekucji należności od dłużników alimentacyjnych, prowadzonej w drodze egzekucji komorniczej.

⁹ W pkt 5 przywołanej Informacji...Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, str. 17, stwierdzono, iż *Dane zawarte w sprawozdaniach gmin obejmują tylko niektóre działania związane z postępowaniem wobec dłużników alimentacyjnych, stąd nie pozwalają na szerszą ocenę tych działań.*

W tej sytuacji zachodzi potrzeba zmobilizowania administracji samorządowej w gminach i komorników do wykorzystania wszystkich dostępnych w prawie możliwości ściągania nieegzekwowanych należności alimentacyjnych.

Biorąc pod uwagę, że ustalone i wskazane przez NIK nieprawidłowości występowały we wszystkich skontrolowanych jednostkach, w ocenie NIK obecny system zaliczek alimentacyjnych wymaga dokonania wszechstronnej analizy w celu wypracowania bardziej skutecznych metod zabezpieczenia społecznego osób uprawnionych do alimentacji oraz sposobów postępowania wobec dłużników alimentacyjnych, zwłaszcza w zakresie ich aktywizacji zawodowej.

Ustalone w toku kontroli nieprawidłowości sprawozdawcze mogły, w ocenie NIK rzutować na niepodejmowanie niezbędnych działań zaradczych, również dlatego, że zakres danych nie pozwalał na ustalenie uzyskiwanych przez gminy efektów, w tym rezultatów działań na rzecz aktywizacji zawodowej dłużników.

W związku z powyższym NIK wnioskuje:

Do Ministra Pracy i Polityki Społecznej o:

1. Dokonanie wszechstronnej analizy obecnego systemu zaliczek alimentacyjnych w celu wypracowania skutecznych metod zabezpieczenia społecznego osób uprawnionych do alimentacji oraz sposobów postępowania wobec dłużników alimentacyjnych, zwłaszcza w zakresie ich aktywizacji zawodowej.
2. Podjęcie działań legislacyjnych w celu uzupełnienia zakresu wymaganych danych w sprawozdaniach rzeczowo-finansowych o wydatkach na zaliczki alimentacyjne tak, aby odzwierciedlały one rezultaty działań organów gmin dyscyplinujących dłużników alimentacyjnych.

Do Ministra Sprawiedliwości o:

3. Uwzględnienie w podejmowanych działaniach nadzorczych problematyki rzetelnego wykonywania przez komorników zadań nałożonych ustawą o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej.

Do Wojewodów o:

4. Prowadzenie systematycznych działań kontrolnych co do sposobu wykonywania zadań zleconych gminom z zakresu zaliczek alimentacyjnych, a także działań nadzorczych nad merytoryczną prawidłowością sprawozdań przekazywanych przez gminy.

Do kierowników jednostek samorządu terytorialnego o:

5. Wzmoczenie działań wobec dłużników alimentacyjnych w celu ich aktywizacji zawodowej i monitorowanie rezultatów tych działań.
6. Konsekwentne reagowanie na przypadki opieszałości komorników w przekazywaniu dokumentów niezbędnych do podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych.
7. Zapewnienie zgodnego z przepisami i rzetelnego sporządzania dokumentów sprawozdawczych w zakresie funkcjonującego systemu zaliczek alimentacyjnych.

3. Ważniejsze wyniki kontroli

3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych

Obowiązek alimentacyjny w Polsce wynika z przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego¹⁰ i jest nim obowiązek dostarczania środków utrzymania, a w miarę potrzeby również środków wychowania, który obciąża krewnych w linii prostej oraz rodzeństwo.

Zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego.

Jeżeli zobowiązany nie wywiązuje się ze swych obowiązków, drugi z rodziców (lub opiekun bądź dziecko pełnoletnie) ma prawo wystąpić w trybie określonym w Kodeksie postępowania cywilnego¹¹, z pozwem o alimenty. Tytułowi egzekucyjnemu zasądzającemu alimenty sąd nadaje klauzulę wykonalności z urzędu (art. 1082 kpc).

Do końca kwietnia 2004 r., na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 1974 r. o funduszu alimentacyjnym¹², funkcjonował Fundusz Alimentacyjny, którego celem była wypłata świadczeń pieniężnych w przypadku braku możliwości wyegzekwowania zasądzonych świadczeń alimentacyjnych. Osoba zobowiązana do alimentacji, która nie wywiązywała się z tego obowiązku, zobowiązana była do zwrotu kwot wypłaconych z Funduszu Alimentacyjnego (powiększonych o 5 %).

Przyznawanie i wypłata świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego realizowane były przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Świadczenia z Funduszu przyznawane były na roczny okres zasiłkowy osobie, dla której zasądzono alimenty, a ich egzekucja okazała się bezskuteczna całkowicie lub częściowo. Uprawnienie do świadczeń z Funduszu uzależnione było od spełnienia kryterium dochodowego, które określone było na poziomie 60 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego roku kalendarzowego¹³.

Świadczenie z FA wypłacane było w wysokości zasądzonych alimentów, przy czym górną granicą wysokości tego świadczenia było 30 % przeciętnego wynagrodzenia¹⁴.

Kwoty ściągnięte od dłużników alimentacyjnych, po zaspokojeniu bieżących alimentów, stanowiły dochód Funduszu. Oprócz tego, dochodami Funduszu były dotacje z budżetu państwa.

¹⁰ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r., Dz. U. Nr 9, poz. 59 ze zm.

¹¹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r., Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.

¹² Dz. U. Nr 45, poz. 200 ze zm.

¹³ W okresie od 1 czerwca 2002 r. do końca istnienia Funduszu wysokość tego kryterium była stała i wynosiła 612 zł.

¹⁴ ogłaszanego przez Prezesa GUS do celów emerytalnych za rok kalendarzowy poprzedzający okres, na który przyznawane było świadczenie – w ostatnim okresie funkcjonowania FA kwota ta wynosiła 618 zł.

Efektywność egzekucji należności FA z roku na rok malała, np. w 1989 r. wynosiła 67,6 %, natomiast w 2003 r. jedynie 11,4 %¹⁵.

Stałe obniżanie się ściągальności należności Funduszu powodowało, że świadczenia alimentacyjne w coraz większym stopniu finansowane były z budżetu państwa, stając się stałymi świadczeniami socjalnymi. Tym samym, Fundusz nie spełnił zadań, do których został powołany, gdyż w założeniu miał być „instytucją kredytującą” dla osób, które okresowo nie mogły wywiązywać się z obowiązków alimentacyjnych. Fundusz Alimentacyjny został zlikwidowany z dniem 1 maja 2004 r.

W dniu 1 maja 2004 r. weszła w życie ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych¹⁶, która w katalogu świadczeń wymieniała dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka, który zastąpił wypłacane do 30 kwietnia 2004 r. świadczenie z Funduszu Alimentacyjnego .

W okresie objętym kontrolą, od 1 września 2005 r. obowiązuje ustawa z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej. Przepisy tej ustawy określiły odmiennie niż w przypadku zasiłku rodzinnego i przysługujących do niego dodatków, zasady zaliczkowego przyznawania świadczenia alimentacyjnego.

Zaliczka alimentacyjna wypłacana jest na rzecz dziecka wychowywanego w rodzinie niepełnej (lub wychowywanego przez osoby pozostające w związku małżeńskim, lecz będących w toku postępowania o rozwód czy separację) i w przypadku bezskuteczności¹⁷ egzekwowania świadczeń alimentacyjnych (art. 2 pkt 5 ustawy). Przysługuje do ukończenia przez dziecko 18 roku życia lub 24 lat, jeżeli uczy się w szkole lub szkole wyższej a dochód w rodzinie w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 583 zł (art. 7). W art. 8 ustawy określono, że zaliczka przysługuje do wysokości świadczenia alimentacyjnego, nie więcej jednak niż w progach wskazanych w tym przepisie. Prawo do zaliczki ustala w drodze decyzji organ właściwy wierzyciela¹⁸ począwszy od miesiąca, w którym złożony został u komornika sądowego wniosek osoby uprawnionej (jej przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego) wraz z wymaganą dokumentacją, do końca okresu zasiłkowego (art. 10 ust. 1 i 2). Zakres wymaganej dokumentacji wskazany został w art. 10 ust. 5 pkt 1-5 ustawy.

¹⁵ Z danych przedstawionych w marcu 2006 r. przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej w Informacji o realizacji ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej w 2005 r.

¹⁶Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992 ze zm.

¹⁷Bezskuteczność ma miejsce, gdy nie wyegzekwowano pełnej kwoty alimentów za okres trzech ostatnich miesięcy (art. 2 pkt 1 ustawy).

¹⁸oznacza to wójta, burmistrza lub prezydenta miasta właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby uprawnionej (art. 2 pkt 4).

Dłużnik alimentacyjny zobowiązany jest do zwrotu organowi właściwemu wierzyciela należności w wysokości wypłaconych uprawnionemu zaliczek, powiększonej o 5 % (z kwoty tej 50 % stanowi dochód własny gminy, a pozostałe 50 % dochód budżetu państwa - art. 12 ust. 1 i 2 ustawy).

Decyzja o przyznaniu zaliczki przekazywana jest z urzędu komornikowi i stanowi dla niego podstawę do przekazywania organowi właściwemu wierzyciela kwot wyegzekwowanych od dłużnika pozostałych po zaspokojeniu świadczeń alimentacyjnych. Oznacza to, że kwoty ściągnięte przez komornika zaliczane są w pierwszej kolejności na poczet zaległości za poprzednie okresy, następnie na poczet bieżących świadczeń alimentacyjnych, a dopiero w dalszej kolejności podlegają one zwrotowi do organu właściwego z tytułu wypłaconych zaliczek alimentacyjnych. Komornik przekazuje wyegzekwowane kwoty na wyodrębniony rachunek bankowy organu właściwego wierzyciela, aż do pełnego pokrycia należności (art. 12 ust. 1- 4 ustawy).

Ustawa nałożyła na komorników sądowych obowiązek poinformowania organu właściwego dłużnika o stanie egzekucji i przyczynach jej bezskuteczności oraz przekazania właściwemu prezesowi sądu informacji o działaniach podejmowanych w toku postępowań wobec osób zobowiązanych do alimentacji i zwrotu należności z tytułu zaliczki alimentacyjnej (art. 3 ust. 1 i 4 ustawy). Jednocześnie, organ właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dłużnika alimentacyjnego zobowiązany został do informowania sądu o wszelkich przejawach opieszałości komornika (art. 3 ust. 3).

W przypadku uzyskania od komornika informacji o stanie egzekucji i przyczynach jej bezskuteczności, ośrodek pomocy społecznej, na wniosek organu właściwego dłużnika, przeprowadza wywiad środowiskowy u dłużnika. Gdy dłużnik nie wywiązuje się ze swych zobowiązań alimentacyjnych z powodu braku zatrudnienia, organ właściwy dłużnika ma obowiązek wystąpić do urzędu pracy o przedstawienie informacji o możliwościach aktywizacji zawodowej, a w przypadku braku takich możliwości, do wystąpienia do starosty o skierowanie dłużnika do prac organizowanych na zasadach robót publicznych (art. 4).

W sytuacji uniemożliwiania przez dłużnika przeprowadzenia wywiadu środowiskowego lub uchylania się od podjęcia ww. prac, organ właściwy dłużnika informuje podmiot uprawniony do złożenia wniosku o ściganie za przestępstwo określone w art. 209 § 1 Kodeksu karnego¹⁹.

Starosta, na wniosek organu właściwego dłużnika, zatrzymuje prawo jazdy dłużnika alimentacyjnego w przypadku gdy został złożony wniosek o ściganie karne. Zwrot zatrzymanego prawa jazdy następuje po stwierdzeniu ustania przyczyn zatrzymania (art. 5).

¹⁹Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz. U. Nr 88, poz. 553 ze zm.); art. 209 § 1 kk penalizuje czyn polegający na uchylaniu się od alimentacji i narażeniu poprzez to uprawnionego na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych.

Ustawodawca stworzył również możliwość wytoczenia powództwa przeciwko osobom zobowiązanym w dalszej kolejności do alimentacji w sytuacjach gdy dłużnik uniemożliwia przeprowadzenie wywiadu lub uchyla się od podjęcia pracy (art. 6).

Zgodnie z art. 17 ustawy przyznawanie i wypłata zaliczek alimentacyjnych jest zadaniem administracji rządowej zleconym gminie. Zaliczki oraz koszty ich obsługi²⁰ są finansowane w formie dotacji celowej z budżetu państwa na świadczenia rodzinne. Do końca II kwartału 2006 r. wypłacono zaliczki alimentacyjne w łącznej wysokości 423.625,3 tys. zł. Koszty ich obsługi wyniosły 11.245,7 tys. zł. W okresie tym dłużnicy przekazali z tytułu zwrotu zaliczki alimentacyjnej (łącznie z powiększeniem o 5%) kwotę 3.702,8 tys. zł, z czego dochody budżetu państwa zasiliła kwota 1.841,6 tys. zł a dochody własne gmin 1.849,0 tys. zł . Łącznie w tym czasie umorzono należności dłużników alimentacyjnych na kwotę 159,4 tys. zł.²¹

Na podstawie art. 15 pkt 2 ustawy o administracji rządowej w województwie²², wojewoda kontroluje sposób realizacji zadań zleconych ustawami jednostkom samorządu terytorialnego.

W stosunku do świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego ograniczony został krąg osób uprawnionych jak i wysokość przyznawanych świadczeń. Zmniejszenie liczby uprawnionych wynika m.in. z przyjętego niższego kryterium dochodowego (poprzednio 612 zł miesięcznie na osobę, obecnie 583 zł) jak i przyjętego warunku samotnego wychowywania dziecka. Również obniżeniu uległa wysokość wypłacanych świadczeń m.in. z powodu zmniejszenia o ok. 20 % średniej wysokości zasądzonych przez sądy alimentów (w 2003 r. było to przeciętnie 451 zł, a w 2005 r. – 362 zł) oraz obniżenia maksymalnej kwoty przysługującego świadczenia z 618,6 zł w przypadku Funduszu Alimentacyjnego do 380 zł w przypadku zaliczki alimentacyjnej²³.

W dniu 21 czerwca 2005 r. Rada Ministrów, wykonując upoważnienie wynikające z art. 17 ust. 5 ustawy zaliczce alimentacyjnej, wydała rozporządzenie w sprawie sposobu sporządzania sprawozdań rzeczowo-finansowych o wydatkach na zaliczki alimentacyjne poniesionych ze środków budżetu państwa oraz budżetu gmin²⁴.

Sprawozdania te wójt (burmistrz, prezydent miasta) przekazuje wojewodzie. Wojewoda przedstawia ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego sprawozdanie zawierające dane finansowe oraz o zrealizowanych zadaniach rzeczowych na obszarze województwa. W załącznikach Nr 1 i 2 do rozporządzenia (w części C) określony został zakres

²⁰ Koszty obsługi zaliczek wynoszą 3 % wydatków na zaliczki alimentacyjne (art. 17 ust. 3 ustawy).

²¹ Dane uzyskane przez NIK z Departamentu Świadczeń Rodzinnych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w dniu 21 listopada 2006 r.

²² Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r., j. t. Dz. U. z 2001 r. Nr 80, poz. 872 ze zm.

²³ Informacja o realizacji ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych i zaliczce alimentacyjnej w 2005 r., opracowana przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, marzec 2006.

²⁴ Dz. U. Nr 119, poz. 1007.

danych dotyczących realizacji zadań rzeczowych. Wymagane dane dotyczą wyłącznie liczby wydanych decyzji w sprawach zaliczek alimentacyjnych, liczby rodzin pobierających zaliczki oraz liczby wniosków o skierowanie dłużników do prac w trybie robót publicznych, o zatrzymanie prawa jazdy i jego zwrot. Zakres wymaganych w sprawozdaniach rzeczowych informacji nie odzwierciedla jednak efektów działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych, co uniemożliwia odbiorcom sprawozdań ustalenie faktycznej skuteczności gmin w realizacji zleconego zadania.

3.2. Istotne ustalenia kontroli

3.2.1. Prawdliwość przyznawania i wypłacania zaliczek alimentacyjnych

W okresie objętym kontrolą kontrolowane jednostki wydały łącznie 9.609 decyzji przyznających zaliczki alimentacyjne dla 12.004 osób uprawnionych, wypłacając na ich podstawie kwotę 23.787,1 tys. zł. Wydatki na ten cel w całości pochodziły z dotacji celowej z budżetu państwa na realizację zadań zleconych z zakresu administracji rządowej²⁵ (Załącznik nr 3 i 4).

Badanie prawidłowości przyznawania i wypłacania zaliczki alimentacyjnej przeprowadzono na losowo dobranej próbie decyzji²⁶.

1. Zaliczki (poza dwoma przypadkami)²⁷ przyznawano i wypłacano osobom uprawnionym, w wysokościach określonych w art. 8 ust. 1 i 2 oraz art. 9 ust. 1 ustawy o zaliczce alimentacyjnej. Prawo do zaliczki zostało ustalone zgodnie z art. 10 ust. 1 ww. ustawy, tj. począwszy od miesiąca, w którym został złożony u komornika sądowego wniosek, do końca okresu zasiłkowego. Wszystkie decyzje zostały przekazane właściwym komornikom sądowym, zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy. Decyzje te spełniały wymogi określone w art. 107 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. kpa.

Wszystkie objęte badaniem decyzje wydano na podstawie wniosków sporządzonych zgodnie ze wzorem określonym w rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej z dnia 7 czerwca 2005 r. w sprawie wzoru wniosku o ustalenie prawa do zaliczki alimentacyjnej oraz

²⁵ Rady Gmin nie korzystały z możliwości określonych w art. 8 ust. 5 ustawy o zaliczce alimentacyjnej i nie podejmowały uchwał o podwyższeniu kwoty wypłacanych zaliczek.

²⁶ 24 decyzji w Ośrodku w Moszczenicy, 50 decyzji w Ośrodkach w: Brwinowie, Mińsku Mazowieckim, Nowym Dworze Mazowieckim, Otwocku, Piotrkowie Trybunalskim, Skierniewicach, Sochaczewie, Tomaszowie Mazowieckim, 75 decyzji w Ośrodku w Łodzi, przyznających zaliczkę 499 osobom uprawnionym na łączną kwotę 1.468,9 tys. zł. W poszczególnych jednostkach próba stanowiła od 1,3% do 47,5% (bez Ośrodka w Łodzi od 6,8% do 47,5%) wydanych decyzji o przyznaniu zaliczki alimentacyjnej i dotyczyła od 1,6% do 53,3% (bez Ośrodka w Łodzi od 7,8% do 53,3%) kwoty przyznanych zaliczek w kontrolowanym okresie.

²⁷ W 2 przypadkach wydano decyzje o przyznaniu zaliczki z naruszeniem art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o zaliczce alimentacyjnej, ponieważ zaliczkę przyznano w wysokości przekraczającej progi ustalone w ww. przepisie, w wyniku czego wypłacono nienależnie kwotę 636,84 zł.

odpowiednich zaświadczeń²⁸. Jednakże w 5 skontrolowanych jednostkach (w: Brwinowie, Nowym Dworze Mazowieckim, Otwocku, Piotrkowie Trybunalskim, Sochaczewie) NIK stwierdziła, że dokumentacja stanowiąca podstawę do wydania decyzji²⁹ nie była kompletna, gdyż brak było:

- oświadczenia wnioskodawcy o przekazaniu komornikowi sądowemu wszystkich znanych mu istotnych informacji niezbędnych do prowadzenia postępowania egzekucyjnego wobec dłużnika alimentacyjnego, do czego zobowiązywał przepis art. 10 ust. 5 pkt 3 lit. b ustawy o zaliczce alimentacyjnej, w 158 przypadkach (63,2% badanej próby);
- informacji osoby uprawnionej do zaliczki, jej przedstawiciela ustawowego albo opiekuna prawnego, o miejscu zamieszkania, wieku, zatrudnieniu i sytuacji ekonomicznej osób zobowiązanych do alimentacji względem osoby uprawnionej, do czego zobowiązywał przepis art. 10 ust. 5 pkt 4 ww. ustawy, w 160 przypadkach (64% próby).

Przypadki wydawania decyzji na podstawie niepełnej dokumentacji NIK oceniła jako działanie niezgodne z przepisami ustawy o zaliczce alimentacyjnej, a tym samym nielegalne, i nierzetelne.

2. Ustalono, że w 4 skontrolowanych jednostkach (Ośrodki w: Moszczenicy, Otwocku, Skierniewicach i w Tomaszowie Mazowieckim) wszystkie objęte badaniem sprawy były załatwione terminowo. W pozostałych jednostkach stwierdzono przekroczenie 30 dniowego terminu, wynikającego z art. 35 § 3 kpa, przy załatwianiu 49,5% analizowanych spraw. Opóźnienie wynosiło od 2 do 151 dni. Na przykład:

- Ośrodek w Łodzi podjął czynności (w 41,3% spraw) polegające na wydaniu decyzji lub skierowaniu do wnioskodawcy wezwania do uzupełnienia wniosku dopiero po upływie 30 dni od daty otrzymania wniosku od komornika. Nie zawiadamiano przy tym wnioskodawców o niezakończonym w terminie, przyczynach zwłoki oraz nowym terminie załatwienia sprawy, do czego zobowiązuje przepis art. 36 § 1 i 2 kpa. Na skutek powyższych opóźnień, pierwsza wypłata świadczenia wnioskodawcom następowała po upływie od 30 do 143 dni od dnia przyznania wnioskodawcy prawa do zaliczki alimentacyjnej.

3. W 2 jednostkach (w Piotrkowie Trybunalskim i Sochaczewie) decyzje doręczane były uprawnionym z opóźnieniem od 1 do 268 dni od dnia ich wydania. Przyczyny opóźnień w doręczaniu decyzji wyjaśniano dużą liczbą złożonych wniosków oraz nieprzekazywaniem decyzji przesyłką poleconą ze względu na duże koszty. Decyzje były doręczane wnioskodawcom w momencie zgłoszenia się po odbiór zaliczki. Ustalono, że pomimo niedoręczania decyzji,

²⁸ Dz. U. Nr 105, poz. 882.

²⁹ Na ich podstawie wydatkowano w okresie objętym kontrolą 1.899,7 tys. zł.

zaliczki alimentacyjne były wypłacane w terminach i w wysokości w nich określonych. NIK zwróciła uwagę na wynikający z art. 109 kpa obowiązek doręczania stronom decyzji na piśmie, a także na istotne skutki prawne związane z jej doręczeniem, w tym związanie organu wydaną decyzją dopiero od chwili jej doręczenia lub ogłoszenia (art. 110 kpa)³⁰. Oznacza to niedopuszczalność realizacji wypłat przed doręczeniem decyzji stronie. Stwierdzone przypadki wypłaty świadczeń przed doręczeniem decyzji Izba oceniła jako niezgodne z prawem.

4. Pozostałe, stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości w zakresie przyznawania i wypłaty zaliczek polegały m.in. na:

- przyznaniu i wypłaceniu zaliczki alimentacyjnej, w łącznej wysokości 1.956,00 zł, osobie przebywającej nieodpłatnie w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie, czym naruszono art. 8 ust. 3 pkt 1 ustawy o zaliczce alimentacyjnej (Ośrodek w Sochaczewie);
- podjęciu, w 5 przypadkach, decyzji o wstrzymaniu wypłaty zaliczki, pomimo niezastnienia przesłanek określonych w art. 11 ust. 1 pkt 2 ustawy o zaliczce alimentacyjnej. W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne poinformowano NIK, że pracownicy przygotowujący decyzje administracyjne zostaną zdyscyplinowani do wnikliwego badania przesłanek do ewentualnego wstrzymania wypłaty zaliczek na podstawie cytowanego przepisu (Ośrodek w Sochaczewie);
- niepodjęciu działań w celu rozliczenia nienależnych 2 osobom zaliczek na łączną kwotę 770 zł (0,2% wypłaconych zaliczek ogółem), czym naruszono art. 15 ustawy zobowiązujący osobę, która pobrała nienależnie zaliczkę, do jej zwrotu. Dopiero w toku kontroli NIK wezwano wnioskodawców do rozliczenia nienależnie pobranych świadczeń;
- błędnym ustaleniu w jednym przypadku i wypłaceniu przyznanej zaliczki w wysokości niższej niż wynikało z przepisów ustawy o zaliczce alimentacyjnej. W toku kontroli zmieniono wysokość zaliczki i za okres 9 miesięcy wypłacono kwotę wyrównawczą – 720 zł.

3.2.2. Skuteczność egzekwowania od dłużników alimentacyjnych zwrotu wypłaconych zaliczek osobom uprawnionym

We wszystkich skontrolowanych jednostkach Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła niską skuteczność egzekucji komorniczej w zakresie pozyskiwania dochodów budżetowych z tytułu zwrotu przez dłużników alimentacyjnych należności w wysokości wypłaconych zaliczek osobom uprawnionym. Z kwoty 24.844,4 tys. zł należności z tego tytułu od 8.581 dłużników, komornicy sądowi wyegzekwowali i przekazali na rachunki organów gmin (po zaspokojeniu

³⁰ Wyrok z dnia 26 marca 2001 r. Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie V SA 90/00 „decyzja sporządzona (a więc spełniająca wymogi formalne), ale nie doręczona, nie załatwia sprawy administracyjnej, gdyż nie wiąże organu ani strony, co uzasadnia przyjęcie, iż decyzja administracyjna jest wydana z chwilą jej doręczenia (ogłoszenia)”.

zaległych i bieżących świadczeń alimentacyjnych) kwotę 122,5 tys. zł, tj. jedynie 0,49% należności. W dwóch objętych kontrolą gminach komornicy sądowi nie wyegzekwowali żadnej kwoty, a w 8 pozostałych wyegzekwowane i przekazane przez komorników sądowych na rachunek gmin kwoty stanowiły od 0,15% do 1,35%³¹ powstałych należności z tytułu długu alimentacyjnego (załącznik nr 5).

Współpraca organów gmin z komornikami

Jedną z przyczyn niskiej skuteczności egzekucji należności od dłużników alimentacyjnych jest niewywiązywanie się przez komorników z obowiązków nałożonych ustawą, przy równoczesnym nieegzekwowaniu przez organy gmin od komorników ich wykonywania.

Ustalono, że w kontrolowanym okresie część komorników sądowych, wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 3 ust. 1 ustawy o zaliczce alimentacyjnej, nie przekazywała wymaganych informacji o stanie egzekucji i przyczynach jej bezskuteczności. Np. Ośrodek w Brwinowie (poza jedną informacją przekazaną na wniosek Kierownika Ośrodka) nie otrzymał od właściwych komorników żadnych informacji wobec mieszkających w gminie 43 dłużników; Urząd Miasta w Mińsku Mazowieckim otrzymał 13 informacji wobec 48 dłużników; Ośrodek w Tomaszowie Mazowieckim - 29 na 487 dłużników alimentacyjnych. Informacje takie stanowią podstawę do zastosowania przez gminy niezbędnych środków dyscyplinujących dłużników alimentacyjnych.

Komornicy nie wywiązywali się również z określonego w art. 11. ust. 3 ustawy obowiązku przekazywania Ośrodkom zaświadczeń o bezskutecznej egzekucji związanych z kwartalnym rozliczeniem zaliczki alimentacyjnej. Zaświadczenia nie były przekazywane systematycznie za każdy kwartał, a często nie zawierały precyzyjnych informacji o okresach, których dotyczą lub o rodzaju wyegzekwowanych należności (np. komornicy właściwi dla Brwinowa, Moszczenicy, Nowego Dworu Mazowieckiego, Piotrkowa Trybunalskiego, Tomaszowa Mazowieckiego). Utrudniało to Ośrodkom prawidłowe i sprawne wykonywanie zadań i powodowało konieczność monitowania komorników o nadsyłanie wymaganych zaświadczeń lub uzupełnianie danych zawartych w zaświadczeniach nadesłanych.

Z drugiej strony kontrolowane jednostki nie wykorzystywały, określonych w art. 3 ust. 3 ustawy, możliwości i nie informowały prezesów sądów o opieszałości komorników. Tylko w odniesieniu do jednego komornika, w związku z nieprzekazywaniem ww. zaświadczeń, Ośrodek w Tomaszowie Mazowieckim, zawiadomił Sąd Rejonowy o jego opieszałości,

³¹ Brwinów – 0 ściągłości, Nowy Dwór Mazowiecki – 0 ściągłości, Tomaszów Mazowiecki – 0,15%, Sochaczew – 0,38%, Otwock – 0,38%, Łódź – 0,47%, Mińsk Mazowiecki – 0,52%, Moszczenica – 0,62%, Skierniewice – 0,94%, Piotrków Trybunalski – 1,35%.

w wyniku czego Prezes Sądu zobowiązała komornika do udzielania bezzwłocznie żądanych przez Ośrodek informacji. Brak takich informacji uniemożliwiał sprawowanie skutecznego nadzoru nad działalnością komorników w tym zakresie prezesom sądów i Ministrowi Sprawiedliwości.

Podkreślenia wymaga fakt, że niektóre kontrolowane jednostki (Ośrodek w Tomaszowie Mazowieckim, Piotrkowie Trybunalskim) podejmowały próby bezpośredniego oddziaływania na komorników i z własnej inicjatywy ustalały z komornikami zasady współpracy co do przekazywania wymaganych dokumentów. Jednakże przyjęte ustalenia nie były przez komorników dotrzymywane. W niektórych przypadkach jednak objęte kontrolą jednostki wykazywały bierność w tym zakresie i w związku z brakiem informacji od komorników nie podejmowały dalszych działań wobec dłużników (Urząd Miasta w Mińsku Mazowieckim nie podjął działań wobec 35 dłużników, zaś Ośrodek w Brwinowie wobec 42 dłużników).

Stwierdzono, że komornicy właściwi dla Brwinowa, Nowego Dworu Mazowieckiego, Sochaczewa i Otwocka w kwestii przekazywania informacji w trybie art. 3 ust. 1 ustawy oraz zaświadczeń związanych z kwartalnym rozliczeniem zaliczki alimentacyjnej (art. 11 ust. 3 ustawy) zajmowali nieuprawnione stanowisko, iż obowiązek przekazywania takich informacji dotyczy jedynie przypadków, gdy w stanie egzekucji i przyczynach jej bezskuteczności następują zmiany.

NIK, biorąc pod uwagę ww. nieprawidłowości w działaniach komorników sądowych, zwróciła się do Ministra Sprawiedliwości sprawującego zwierzchni nadzór nad komornikami o uwzględnienie w podejmowanych działaniach nadzorczych problematyki rzetelnego wykonywania przez komorników zadań nałożonych ustawą o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej.

Wykorzystywanie przez organy gmin uprawnień ustawowych wobec dłużników alimentacyjnych

Ustalenia kontroli NIK wykazały, że działania w zakresie dyscyplinowania dłużników alimentacyjnych, o których mowa w art. 4, 5 i 6 ustawy o zaliczce alimentacyjnej³², nie były podejmowane przez kierowników kontrolowanych jednostek lub działania te miały ograniczony zakres. Na zakres i skuteczność tych działań, a w konsekwencji także na skuteczność egzekucji

³² Art. 4 - przeprowadzenie wywiadu środowiskowego u dłużnika alimentacyjnego, zwrócenie się do właściwego urzędu pracy o aktywizację zawodową dłużnika, występowanie (w razie braku możliwości aktywizacji zawodowej) z wnioskiem do starosty o skierowanie do dłużnika do prac organizowanych na zasadach robót publicznych, a w przypadku uniemożliwienia przez dłużnika wywiadu środowiskowego, odmowy podjęcia ww. prac lub uchylania się od nich poinformowanie podmiotu uprawnionego do złożenia wniosku o ściganie za przestępstwo określone w art. 209 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 ze zm.). Art. 5 – w przypadku złożenia wniosku za ww. przestępstwo, skierowanie do starosty wniosku o zatrzymanie prawa jazdy. Art. 6 – wytoczenie powództwa przeciwko osobom zobowiązanym do alimentacji w dalszej kolejności.

komorniczej, wpływ miało z jednej strony niewywiązywanie się przez komorników z ustalonych ustawą obowiązków, z drugiej strony jednak niewystarczające zaangażowanie osób odpowiedzialnych w kontrolowanych jednostkach za realizację ustawowych zadań wobec dłużników.

Oprócz wyżej opisanych przypadków bierności, w niektórych jednostkach stwierdzono, że nawet po otrzymaniu od komorników wymaganych informacji, działania dyscyplinujące podejmowane były jedynie wobec części dłużników, np. Ośrodek w Sochaczewie posiadając informacje dotyczące 206 dłużników działania takie podjął wobec 18 osób; Ośrodek w Nowym Dworze Mazowieckim po otrzymaniu 102 informacji (108 dłużników mieszkających w gminie) nie podjął żadnych działań wobec 54 dłużników, a wobec pozostałych 48 działania ograniczyły się jedynie do przeprowadzenia wywiadu środowiskowego.

Kontrola wykazała, że zadania określone w ustawie o zaliczce alimentacyjnej realizowane były przez poszczególne objęte kontrolą jednostki w zróżnicowanym zakresie.

Z przeanalizowanych postępowań wobec 1.821 dłużników zamieszkałych w 9 kontrolowanych gminach³³ wynika, że:

- 648 wywiadami środowiskowymi objęto od 2,3% do 67,6% dłużników³⁴. W niektórych przypadkach wywiad pomimo podejmowanych prób nie powiódł się, gdyż dłużnicy nie przebywali pod wskazanym adresem, przebywali w areszcie lub za granicą bądź nie można ich było zastać w domu mimo kilkakrotnych wizyt i pisemnych wezwań;
- z wnioskami do Powiatowych Urzędów Pracy o przedstawienie informacji o możliwościach aktywizacji zawodowej zwrócono się w sprawie 433 dłużników³⁵, przy czym 2 jednostki (Ośrodek w Brwinowie i w Nowym Dworze Mazowieckim) w ogóle nie kierowały takich wniosków;
- z wnioskami do właściwego starosty o skierowanie do prac organizowanych na zasadach robót publicznych łącznie 51 dłużników³⁶ (spośród 433 uprzednio zgłoszonych do PUP) zwróciły się tylko 4 jednostki.

Ponadto sporadycznie (w 53 przypadkach, tj. 2,9%) kierowano zawiadomienia do prokuratur o ściganie za przestępstwo określone w art. 209 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. –

³³ Analiza nie obejmuje 5.267 dłużników z obszaru Ośrodka w Łodzi, ponieważ jednostka ta nie agregowała danych niezbędnych do analizy. Wg informacji Ośrodka wywiady środowiskowe przeprowadzono u 34,9% dłużników, a wnioski do prokuratur skierowano wobec 4,9% dłużników. Na podstawie badanej próby 75 spraw ustalono, że przeprowadzono wywiady u 23 dłużników spośród 60 zamieszkałych w Łodzi, w przypadku 14 osób skierowano wnioski o aktywizację zawodową lub skierowanie do prac organizowanych na zasadach robót publicznych. Do dnia zakończenia kontroli Ośrodek nie posiadał informacji o efektach tych działań.

³⁴ 2,3% dłużników w Brwinowie, 6,3% w Sochaczewie, 30% w Tomaszowie Mazowieckim, 32,3% w Otwocku, 44,4% w Nowym Dworze Mazowieckim, 46% w Skierniewicach, 51% w Piotrkowie Trybunalskim, 35% w Łodzi i 67,6% w Moszczenicy.

³⁵ 8,7% w Sochaczewie, 10,4% w Mińsku Mazowieckim, 18% w Tomaszowie Mazowieckim, 22,6% w Otwocku, 31,8% w Skierniewicach, 41,4% w Piotrkowie Trybunalskim, 44,1% w Moszczenicy.

³⁶ 12 zgłosił Ośrodek w Sochaczewie, 9 w Skierniewicach, 21 w Tomaszowie Mazowieckim i 9 w Moszczenicy.

Kodeks karny³⁷ w przypadku uniemożliwienia przez dłużnika alimentacyjnego przeprowadzenia wywiadu lub odmowy podjęcia prac lub uchylania się od nich³⁸ (załącznik nr 6).

Podjęmowane przez jednostki ww. działania przyniosły niewielkie efekty w zakresie aktywizacji zawodowej dłużników. Łącznie na 433 osoby (23,8% dłużników zgłoszonych przez 7 skontrolowanych jednostek) zatrudnienie uzyskało 56 osób.

W okresie objętym kontrolą Ośrodki nie skorzystały z możliwości wytoczenia powództwa przeciwko osobom zobowiązanym w dalszej kolejności do alimentacji na podstawie art. 132 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, przewidzianej w art. 6 ust. 1 ustawy o zaliczce alimentacyjnej. Jako przyczyny dla których nie występowało z takimi powództwami, podawano: oczekiwanie na wyniki postępowań prokuratorskich prowadzonych wobec dłużników na wcześniej złożone wnioski o ściganie za przestępstwo określone w art. 209 § 1 kk, jak również negatywne skutki społeczne stosowania takich rozwiązań (pogorszenie relacji rodzinnych).

Zdaniem NIK, niska efektywność podejmowanych działań, przypadki zaniechania działań, a także zróżnicowana liczba osób, wobec których działania w poszczególnych objętych kontrolą jednostkach zostały podjęte wskazują na potrzebę ich wzmożenia i kontynuowania. Powinny one zmierzać zarówno do przeprowadzenia wywiadów środowiskowych u wszystkich dłużników, w tym wobec tych u których dotychczasowe próby ich przeprowadzenia się nie powiodły, jak i w celu aktywizacji zawodowej dłużników pozostających bez zatrudnienia. Niezbędny jest także ciągły monitoring osiągniętych rezultatów. W związku ze stwierdzonymi w toku kontroli niedomaganiem systemu postępowania wobec dłużników alimentacyjnych, skutkującym niezadowalającym poziomem egzekucji należności budżetowych, Izba zwróciła się do Wojewodów: Łódzkiego i Mazowieckiego o właściwy nadzór nad realizacją zadań zleconych w tym zakresie gminom.

Biorąc pod uwagę, że najistotniejszym problemem warunkującym skuteczną egzekucję należności jest aktywizacja zawodowa dłużnika, a także fakt, że efekty w tym zakresie zależą nie tylko od działań gminnego organu dłużnika i innych właściwych organów samorządowych, NIK zwróciła się do Ministra Pracy i Polityki Społecznej o wypracowania skutecznych sposobów postępowania wobec dłużników alimentacyjnych, zwłaszcza w zakresie ich aktywizacji zawodowej.

3.2.3. Sprawozdawczość budżetowa i rzeczowo-finansowa

We wszystkich skontrolowanych jednostkach stwierdzono nieprawidłowości w zakresie sporządzania sprawozdań budżetowych i rzeczowo-finansowych.

³⁷ Dz. U. Nr 88, poz. 553 ze zm.

³⁸ Ośrodek w Sochaczewie -10 zawiadomień, w Brwinowie -1, w Tomaszowie Mazowieckim-1, w Piotrkowie Trybunalskim - 37, w Moszczenicy – 4.

Sprawozdawczość budżetowa

NIK ustaliła, że kwartalne sprawozdania budżetowe Rb-27ZZ z wykonania planu dochodów związanych z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami, w zakresie wykazywania danych o zaliczkach alimentacyjnych sporządzane były nierzetelnie i niezgodnie z przepisami rozporządzeń Ministra Finansów z dnia 19 sierpnia 2005 r.³⁹ i z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej⁴⁰ oraz rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20 września 2004 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych⁴¹. Stwierdzone nieprawidłowości⁴² polegały m.in. na:

- niewykazywaniu w sprawozdaniach Rb-27 ZZ za okres od III kwartału 2005 r. do I kwartału 2006 r. zadnych należności od dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych zaliczek alimentacyjnych. Ośrodek w Otwocku dopiero w sprawozdaniu za II kwartał 2006 r. wykazał łączną kwotę należności powstałych od III kwartału 2005 r. w wysokości 773,2 tys. zł; Ośrodek w Piotrkowie Trybunalskim nie wykazał w sprawozdaniach za okres od IV kwartału 2005 r. do II kwartału 2006 r. takich należności i zaległości, pomimo że na dzień 30 czerwca 2006 r. łączna kwota należności wynosiła 1.539,9 tys. zł, w tym zaległości 1.519,1 tys. zł; Ośrodek w Tomaszowie Mazowieckim nie wykazał w sprawozdaniu RB-27ZZ za III kwartał 2005 r. należności w kwocie 31,0 tys. zł, uwzględniając tę kwotę dopiero w sprawozdaniu RB-27ZZ za IV kwartał 2005 r.;
- niewykazywaniu przez Ośrodek w Otwocku w sprawozdaniach Rb-27 ZZ za okres od IV kwartału 2005 r. do II kwartału 2006 r. dochodów z tytułu przekazywanych przez komornika kwot wyegzekwowanych od dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych zaliczek alimentacyjnych. Urząd Miasta Otwocka wykazał łączną kwotę dochodów budżetowych z tego tytułu (2,9 tys. zł) dopiero w sprawozdaniu Rb-27ZZ za II kwartał 2006 r.;
- wykazywaniu nieprawidłowo ustalonych należności budżetu państwa, tj. bez uwzględnienia ich zwiększenia o 5%. Ośrodek w Brwinowie w sprawozdaniach Rb-27ZZ za okres III kwartał 2005 r. – I kwartał 2006 r. zaniżył w ten sposób należności budżetu państwa łącznie o 17,3 tys. zł, a Ośrodek w Piotrkowie Trybunalskim o 77,0 tys. zł;

³⁹ Dz. U. Nr 170, poz. 1426.

⁴⁰ Dz. U. Nr 115, poz. 781 – obowiązujące od 1 lipca 2006 r.

⁴¹ Dz. U. Nr 209, poz. 2132 ze zm.

⁴² Łączna kwota nieprawidłowo wykazanych danych wyniosła 4.520,8 tys. zł.

- niewykazywaniu w sprawozdaniach Rb 27ZZ, w części dotyczącej należności, kwot zaległości powstałych tytułem nieuregulowanych należności od dłużników alimentacyjnych (MOPS w Łodzi, GOPS w Moszczenicy);
- wykazywaniu ww. należności w wysokości kwot wyegzekwowanych przez komorników od dłużników alimentacyjnych, a nie w wysokości wypłaconych zaliczek alimentacyjnych powiększonych o 5%. W konsekwencji Ośrodek w Sochaczewie w 3 sprawozdaniach Rb-27ZZ w okresie IV kwartał 2005 r. – II kwartał 2006 r. wykazał odpowiednio kwoty należności: 0,054 tys. zł, 2,8 tys. zł, 4,9 tys. zł, zamiast: 343,0 tys. zł, 195,5 tys. zł, 459,6 tys. zł; Ośrodek w Skierniewicach w sprawozdaniu Rb-27ZZ za IV kwartał 2005 r. wykazał kwotę należności 0,8 tys. zł, zamiast 275,5 tys. zł, zamieszczając tę kwotę w skorygowanym dopiero w marcu 2006 r.⁴³ sprawozdaniu RB-27ZZ za IV kwartał 2005 r.;
- sporządzeniu przez Ośrodek w Nowym Dworze Mazowieckim sprawozdań Rb-27ZZ za okres III kwartał 2005 r. - I kwartał 2006 r. dopiero w lipcu 2006 r., w toku kontroli NIK, po terminie określonym w załączniku nr 35 do obowiązującego do dnia 1 lipca 2006 r. rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 sierpnia 2005 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej⁴⁴. Nie wykazano tym samym w ww. okresach sprawozdawczych należności budżetu państwa odpowiednio w kwotach: 21,2 tys. zł, 219,5 tys. zł, 401,0 tys. zł;
- wykazywaniu w sprawozdaniach należności od dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych zaliczek alimentacyjnych w niewłaściwych rozdziałach i paragrafach klasyfikacji budżetowej oraz w nieprawidłowej wysokości (Urząd Miasta Mińsk Mazowiecki). Wykazano należności w rozdziale 75011 § 236: za IV kwartał 2005 r. w kwocie 0,77 tys. zł, za I kwartał 2006 r. w kwocie 0 zł i za II kwartał 2006 r. w kwocie 603,6 tys. zł. Należało je natomiast wykazać w rozdziale 85212 § 097 odpowiednio w kwotach: 223,9 tys. zł, 409 tys. zł oraz 602,7 tys. zł. Dwukrotne korekty przedmiotowego sprawozdania sporządzane były błędnie.

Zasadniczy wpływ na nierzetelność danych wykazywanych w sprawozdaniach budżetowych miały nieprawidłowości w prowadzonej w kontrolowanych jednostkach ewidencji księgowej. Polegały one głównie na niewyodrębnieniu zarówno w planach kont, jak i w ewidencji kont analitycznych do ewidencjonowania należności i zaległości z tytułu zaliczek alimentacyjnych, a także na księgowaniu kwot należności w niewłaściwych rozdziałach

⁴³ Po zażądaniu przez Łódzki Urząd Wojewódzki wyjaśnień od Skarbnika Miasta Skierniewice w sprawie wykazania w przedmiotowym sprawozdaniu za IV kwartał 2005 r. należności w wysokości dochodów wykonanych tytułu zaliczek alimentacyjnych, Zastępca Prezydenta Miasta Skierniewice zlecił MOPR niezwłoczne dokonanie korekty sprawozdania.

⁴⁴ Dz. U. Nr 170, poz. 1426. Zgodnie z § 1 Załącznika nr 35 sprawozdania te winny być sporządzone i przekazane przez jednostkę realizującą zadanie do zarządu właściwej jednostki samorządu terytorialnego nie później niż w terminie 8 dni po upływie okresu sprawozdawczego.

i paragrafach klasyfikacji budżetowej. W efekcie, pomimo że dane wykazane w sprawozdaniach były zgodne z zapisami w księgach, nie odzwierciedlały stanu faktycznego.

W ocenie NIK, stwierdzone nieprawidłowości świadczą nie tylko o niewłaściwym prowadzeniu rachunkowości i sprawozdawczości budżetowej w kontrolowanych jednostkach, ale również o potrzebie kontroli merytorycznej prawidłowości składanych sprawozdań, do której jednostki je przyjmujące, w tym Urzędy Wojewódzkie, są uprawnione na podstawie § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej. Zdaniem NIK nieprawdziwe dane wykazywane przez jednostki samorządu terytorialnego w sprawozdaniach Rb-27ZZ mogą rzutować na wiarygodność sporządzanych przez Wojewodów sprawozdań Rb-27, do których m.in. przenoszone są dane z kwartalnych sprawozdań budżetowych Rb-27ZZ.

Sprawozdawczość rzeczowo-finansowa

Ustalono, że w kontrolowanym okresie kwartalne sprawozdania rzeczowo-finansowe sporządzane były nierzetelnie i niezgodnie z wymaganiami określonymi w załączniku Nr 1 (lit. A pkt 1 i 2, lit. C pkt 1) do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 czerwca 2005 r. w sprawie sposobu sporządzania sprawozdań rzeczowo - finansowych o wydatkach na zaliczki alimentacyjne poniesionych ze środków budżetu państwa oraz budżetów gmin. Stwierdzono m.in.:

- wykazanie zaniżonej kwoty wypłaconych zaliczek alimentacyjnych (MOPS w Łodzi - sprawozdanie za I kwartał 2006 r.);
- niewykazanie kosztów obsługi zaliczek, wynoszących 3% od wypłaconych zaliczek, (MOPS w Tomaszowie Mazowieckim – sprawozdanie za III kwartał 2005 r.);
- podawanie danych odnośnie liczby wydanych decyzji w sprawie zaliczek alimentacyjnych za poszczególne miesiące kwartału narastająco, a nie w ujęciu miesięcznym (ŚOPS w Brwinowie i MOPR w Skierniewicach – sprawozdanie za IV kwartał 2005 r.).

Stwierdzono także, że dane w sprawozdaniach dotyczące liczby wydanych decyzji były niezgodne z danymi wynikającymi z prowadzonych w Ośrodkach rejestrów (ŚOPS w Brwinowie, MOPS w Sochaczewie, w Nowym Dworze Mazowieckim, Urząd Miasta w Mińsku Mazowieckim, MOPS w Łodzi, GOPS w Moszczenicy). Niezgodnie ze stanem faktycznym wykazywano również kwoty wypłaconych zaliczek oraz kwoty zwrócone przez dłużników (MOPS w Sochaczewie, w Nowym Dworze Mazowieckim) i liczbę wypłaconych zaliczek (GOPS w Moszczenicy). W wyniku przekazywania przez gminy nierzetelnych danych sprawozdawczych, odbiorcy sprawozdań (Wojewodowie, Minister Pracy i Polityki Społecznej) nie dysponowali rzetelną informacją, niezbędną dla podejmowania odpowiednich działań i oceny sytuacji w zakresie funkcjonowania systemu alimentacyjnego.

Izba zwraca ponadto uwagę, że zakres wymaganych danych w sprawozdaniach rzeczowo-finansowych nie pozwala na ustalenie uzyskanych przez gminy efektów w wyniku podjętych działań, w tym rezultatów aktywizacji zawodowej dłużników. Nie przewidziano w nich bowiem zamieszczania informacji m.in.: o liczbie zatrudnionych dłużników w wyniku kierowanych wniosków do Powiatowych Urzędów Pracy, do starostów lub innych działań (np. zawieranych porozumień z innymi podmiotami); rezultatów zawiadomień kierowanych do prokuratur, skutków zatrzymania przez starostę prawa jazdy dłużnika.

4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli

4.1. Przygotowanie kontroli

Opracowanie tematyki kontroli zostało poprzedzone zasięgnięciem informacji i rozpoznaniem przedkontrolnym, przeprowadzonym w Wydziałach Polityki Społecznej Mazowieckiego i Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w celu doboru jednostek do przeprowadzenia kontroli. Doboru jednostek dokonano pod kątem największego wartościowo wykorzystania dotacji na zaliczki alimentacyjne.

4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

Protokoły kontroli zostały podpisane bez zastrzeżeń.

Stosownie do art. 59 ust. 2 ustawy o NIK, przed sporządzeniem wystąpienia pokontrolnego, kierownicy jednostek kontrolowanych w: Mińsku Mazowieckim, Sochaczewie, Tomaszowie Mazowieckim, Skierniewicach, Piotrkowie Trybunalskim i Moszczenicy złożyli dodatkowe wyjaśnienia dotyczące przyczyn i okoliczności powstania nieprawidłowości opisanych w protokole kontroli.

W związku z kontrolą, na podstawie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy o NIK zwracano się do kierowników jednostek samorządu terytorialnego w: Łodzi, Otwocku, Sochaczewie, Skierniewicach, Piotrkowie Trybunalskim o przekazanie kwartalnych sprawozdań Rb - 27 ZZ z wykonania planu dochodów związanych z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami za okres III kwartał 2005 r. – II kwartał 2006 r. W toku kontroli stwierdzono nieprawidłowości w wymiarze finansowym w łącznej kwocie 6.443,1 tys. zł, w tym: kwota 4.520,8 tys. zł odpowiadająca nierzetelnym danym w ewidencji finansowo-księgowej lub sprawozdawczości; kwota 1.899,7 tys. zł wydatkowana z naruszeniem prawa (realizacja decyzji wydanych na podstawie niepełnej dokumentacji) oraz kwota 21,9 tys. zł stanowiąca inne nieprawidłowości w wymiarze finansowym). Nie stwierdzono naruszenia dyscypliny finansów publicznych.

Do kierowników jednostek objętych kontrolą, skierowano wystąpienia pokontrolne, w których NIK sformułowała 59 wniosków pokontrolnych zmierzających do wyeliminowania stwierdzonych uchybień i nieprawidłowości. Kierownicy kontrolowanych jednostek nie wnieśli zastrzeżeń do ocen, uwag i wniosków zawartych w wystąpieniach pokontrolnych, poza Dyrektora MOPR w Skierniewicach, która wniosła zastrzeżenia do interpretacji przez NIK art. 12 ustawy o zaliczce alimentacyjnej. Komisja Odwoławcza oddaliła zastrzeżenie w całości.

W wystąpieniach pokontrolnych skierowanych do kierowników jednostek kontrolowanych NIK wnioskowała m.in. o:

- 1) wydawanie decyzji o przyznaniu zaliczek alimentacyjnych w oparciu o wszystkie wymagane dokumenty, a także uzupełnienie brakującej dokumentacji w sprawach, w których już wydano decyzje oraz niezwłoczne doręczanie ich stronom,
- 2) podejmowanie działań w celu dyscyplinowania dłużników alimentacyjnych poprzez wykorzystywanie określonych w ustawie o zaliczce alimentacyjnej uprawnień,
- 3) rozliczenie nienależnie pobranych zaliczek alimentacyjnych.
- 4) dostosowanie zakładowego planu kont oraz ewidencji finansowo-księgowej do prowadzenia spraw związanych z zaliczkami alimentacyjnymi oraz dla potrzeb obowiązującej sprawozdawczości,
- 5) zapewnienie rzetelnego sporządzania sprawozdań budżetowych i rzeczowo – finansowych,
- 6) terminowe przekazywanie dochodów należnych budżetowi państwa wyegzekwowanych od dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconej zaliczki alimentacyjnej,
- 7) wyodrębnienie rachunku bankowego do obsługi wpłat od komorników sądowych z tytułu wyegzekwowanych świadczeń alimentacyjnych na wyodrębnionym rachunku.

Spośród 59 wniosków pokontrolnych NIK, 16 zostało zrealizowanych, a 43 są w trakcie realizacji.

W odpowiedziach nadesłanych do NIK adresaci wystąpień pokontrolnych poinformowali m.in. o: 1/ uzupełnieniu brakującej dokumentacji w sprawach, w których wydano już decyzje oraz wydawaniu decyzji o przyznaniu zaliczek alimentacyjnych na podstawie wymaganych dokumentów; 2/ wezwaniu komorników do niezwłocznego przekazywania informacji o stanie egzekucji i przyczynach jej bezskuteczności pod rygorem zastosowania art. 3 ust. 3 ustawy; 3/ przeprowadzaniu wywiadów środowiskowych u dłużników nie objętych dotychczas wywiadami i przekazywaniu komornikom informacji istotnych dla skuteczności postępowania egzekucyjnego; 4/ skierowaniu kolejnych pism do powiatowych urzędów pracy o aktywizację zawodową dłużników; 5/ przygotowanie wniosków do prokuratur o ściganie z powodu uchylania się dłużników od pracy, a do starostów o zatrzymanie praw jazdy; 6/ dostosowaniu zakładowego planu kont oraz ewidencji finansowo – księgowej do potrzeb obsługi zaliczek alimentacyjnych oraz obowiązującej sprawozdawczości; 7/ terminowym odprowadzaniu dochodów na rachunki właściwych jednostek samorządu terytorialnego; 8/ sporządzeniu sprawozdania Rb-27ZZ za III kwartał 2006 r. zgodnie z obowiązującymi przepisami; 9/ otwarciu rachunków bankowych na wpłaty od komorników wyegzekwowanych świadczeń alimentacyjnych.

W wystąpieniach do Prezydentów, Burmistrzów oraz Wójta Gminy NIK wnioskowała m.in. o:

- 1) podjęcie działań zapewniających prawidłową realizację zadań wynikających z art. 4, 5 i 6 ustawy o zaliczce alimentacyjnej,
- 2) przeanalizowanie niskiej ściągalności od dłużników wypłaconych zaliczek alimentacyjnych i podjęcie działań w celu lepszego pozyskiwania kwot dochodów budżetowych z tego tytułu, należnych budżetowi gminy i budżetowi państwa,
- 3) nadzór nad prawidłowością opracowania przez Ośrodki zakładowego planu kont oraz prowadzenia ewidencji księgowej dotyczącej wypłacanych zaliczek alimentacyjnych, należności z tytułu długów alimentacyjnych oraz dochodów budżetowych w szczególności umożliwiające sporządzanie wymaganych sprawozdań,
- 4) prowadzenie merytorycznej kontroli prawidłowości składanych przez Ośrodki sprawozdań budżetowych Rb – 27 ZZ.

W odpowiedzi na wystąpienia pokontrolne Prezydenci, Burmistrzowie i Wójt poinformowali o przyjęciu do realizacji przedstawionych wniosków, poza Burmistrzem Gminy Brwinów, który wniósł zastrzeżenia do sformułowanej w wystąpieniu pokontrolnym oceny, iż NIK uznaje za nierzetelne i nielegalne (...) niepodjęcie przez Kierownik Ośrodka działań w celu rozliczenia nienależnych 2 osobom zaliczek na łączną kwotę 770 zł. Komisja Odwoławcza oddaliła to zastrzeżenie, uwzględniła zaś zastrzeżenie do zarzutu NIK nierzetelności w sporządzaniu sprawozdań rzeczowo-finansowych za IV kwartał 2005 r. w części dotyczącej wykazanej liczby rodzin oraz za I i II kwartał 2006 r. w części dotyczącej liczby wydanych decyzji i rodzin pobierających zaliczki. Po otrzymaniu Uchwały Komisji Odwoławczej Burmistrz Gminy Brwinów poinformował Izbę o sposobie realizacji wniosków pokontrolnych oraz o udzieleniu Kierownik Ośrodka ustnego upomnienia za nieprzestrzeganie terminów załatwiania spraw określonych w kpa.

W wystąpieniach do Wojewodów Mazowieckiego i Łódzkiego NIK wnioskowała o:

- 1) prowadzenie kontroli merytorycznej prawidłowości składanych przez gminy sprawozdań budżetowych Rb-27ZZ oraz sprawozdań rzeczowo-finansowych,
- 2) właściwy nadzór nad wykonywaniem przez gminy zadań zleconych w zakresie zaliczek alimentacyjnych, w celu lepszego pozyskiwania dochodów budżetowych z tytułu zwrotu przez dłużników alimentacyjnych należnych budżetom gmin i budżetowi państwa kwot.

W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne Wojewoda Mazowiecki poinformował, że: 1/ Wydział Polityki Społecznej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego uwzględni w ramach kontroli urzędów gmin i ośrodków pomocy społecznej problematykę działań tych podmiotów na

rzecz dyscyplinowania dłużników alimentacyjnych w zakresie należącym do gminy; 2/ właściwe wydziały Urzędu włączają do tematów prowadzonych kontroli prawidłowość sporządzania sprawozdań Rb-27ZZ; 3/ Wojewoda wystosuje pismo do wszystkich gmin województwa mazowieckiego pismo informujące o negatywnych wynikach kontroli NIK i stwierdzonych nieprawidłowościach mające na celu podjęcie na szczeblu gminy działań takich jak: utworzenie w ośrodkach pomocy społecznej komórek organizacyjnych ds. świadczeń rodzinnych (odpowiedzialnych także za realizację ustawy o zaliczce alimentacyjnej), weryfikację stosowanego oprogramowania do obsługi świadczeń rodzinnych, w tym zaliczek alimentacyjnych, dla korygowania błędów w sprawozdawczości, dyscyplinowania pracowników w zakresie rzetelności sporządzanych sprawozdań.

W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne Wicewojewoda Łódzki przedstawił zaplanowane szczegółowe działania dotyczące usprawnienia postępowania wobec dłużników alimentacyjnych (pismo z dnia 30 listopada 2006 r., nr PS.II.07133/64/06) zobowiązujące wójtów, burmistrzów i prezydentów miast do zintensyfikowania działań, wskazanych w piśmie, prowadzonych wobec dłużników alimentacyjnych oraz poinformował o działaniach nadzorczych podjętych w celu prawidłowego sporządzania przez gminy sprawozdań budżetowych i rzeczowo-finansowych oraz terminowego przekazywania dochodów budżetowych.

W wystąpieniu skierowanym do Ministra Sprawiedliwości Izba wnioskuje o uwzględnienie w podejmowanych działaniach nadzorczych problematyki rzetelnego wykonywania przez komorników zadań nałożonych ustawą o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej. W odpowiedzi Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości poinformowała Izbę o przyjęciu wniosku do realizacji w taki sposób, że Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji zwróci się do prezesów sądów okręgowych, którzy sprawują nadzór nad komornikami sądowymi⁴⁵, o przeprowadzenie lustracji kancelarii komorniczych pod kątem prawidłowości stosowania przez komorników przepisów wymienionych w wystąpieniu pokontrolnym oraz przepisu art. 3 ust. 4 ustawy o zaliczce alimentacyjnej.

W wystąpieniu skierowanym do Ministra Pracy i Polityki Społecznej NIK wnioskuje o:

1. Dokonanie wszechstronnej analizy obecnego systemu zaliczek alimentacyjnych w celu wypracowania bardziej skutecznych metod zabezpieczenia społecznego osób uprawnionych do alimentacji oraz sposobów postępowania wobec dłużników alimentacyjnych, zwłaszcza w zakresie ich aktywizacji zawodowej.

⁴⁵ Na podstawie art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2006 r. Nr 167, poz. 1191).

2. Podjęcie działań w celu uzupełnienia zakresu wymaganych danych w sprawozdaniach rzeczowo-finansowych o wydatkach na zaliczki alimentacyjne tak, aby odzwierciedlały one rezultaty działań dyscyplinujących dłużników alimentacyjnych.

Minister Pracy i Polityki Społecznej wniosła zastrzeżenia do treści uwag i sformułowanych na ich podstawie powyższych wniosków w wystąpieniu pokontrolnym, które Kolegium NIK uchwałą z dnia 13 grudnia 2006 r. oddaliło w całości.

W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne Minister Pracy i Polityki Społecznej poinformowała Izbę o kierunkach prac sejmowych nad obywatelskim projektem ustawy o funduszu alimentacyjnym (popieranym przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej), w którym przewiduje się wprowadzenie nowych rozwiązań oraz modernizację już istniejących, w celu zapewnienia lepszej skuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, także poprzez aktywizację zawodową dłużników. Zadeklarowała także uwzględnienie w opracowanym przez Ministerstwo rozporządzeniu, na podstawie delegacji przewidzianej w ww. ustawie, zaleceń NIK odnośnie uzupełnienia danych w sprawozdaniach rzeczowo-finansowych.

5. Załączniki

Załącznik nr 1 – Wykaz podmiotów skontrolowanych przez Departament Administracji Publicznej

Lp.	Podmiot skontrolowany	Jednostka organizacyjna NIK, która przeprowadziła kontrolę
1.	Środowiskowy Ośrodek Pomocy Społecznej w Brwinowie	Departament Administracji Publicznej
2.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi	Departament Administracji Publicznej
3.	Urząd Miasta w Mińsku Mazowieckim	Departament Administracji Publicznej
4.	Urząd Gminy w Moszczenicy	Departament Administracji Publicznej
5.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy	Departament Administracji Publicznej
6.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Dworze Mazowieckim	Departament Administracji Publicznej
7.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku	Departament Administracji Publicznej
8.	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim	Departament Administracji Publicznej
9.	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Skierniewicach	Departament Administracji Publicznej
10.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sochaczewie	Departament Administracji Publicznej
11.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Mazowieckim	Departament Administracji Publicznej

Załącznik nr 2 – Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska, odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność

Lp.	Stanowisko	Imię i nazwisko
1.	Kierownik Środowiskowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brwinowie	Joanna Dzierzba, od 18.08.1999 r.
2.	Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi	Paweł Osiborski, od 1.12.1994 r.
3.	Burmistrz Miasta Mińsk Mazowiecki	Zbigniew Grzesiak, od 10.11.2002 r.
4.	Wójt Gminy Moszczenica	Bogusław Lech, od 10.10.2002 r.
5.	Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Moszczenicy	Zofia Papoń, od 23.06.2006 r.
6.	Kierownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Dworze Maz.	Halina Kornacka, od 31.08.1990 r.
7.	Kierownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Otwocku	Wiesława Ejsmont, od 24.05.1990 r.
8.	Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim	Bożena Tarczyńska, od 11.01.1999 r.
9.	Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Skierniewicach	Janina Wawrzyniak, od 1.05.1990 r.
10.	Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sochaczewie	1. Daniela Prengowska, od 30.04.1990 r. do 31.05.2006 r., 2. Magdalena Żakowska – zastępca dyrektora, od 1.12.2002 r. - nadal
11.	Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tomaszowie Mazowieckim	1. Marzena Banaszczyk, od 1.05.2005 r. do 10.07.2006 r. 2. Jolanta Szustorowska, od 11.07.2006 r.

**Załącznik nr 3 – Dane w zakresie przyznanych i wypłaconych zaliczek alimentacyjnych
w okresie od 1 września 2005 r. do 30 czerwca 2006 r.**

Jednostki kontrolowane	Liczba zaliczek przyznanych decyzjami administracyjnymi	Liczba osób, którym przyznano zaliczki alimentacyjne	Kwota przyznanych zaliczek alimentacyjnych wg decyzji (w tys. zł)	Kwota wypłaconych zaliczek alimentacyjnych (w tys. zł)	Kwota wydatków poniesionych z dotacji celowej z budżetu państwa (w tys. zł)	Kwota wydatków poniesionych ze środków własnych gminy (w zł)
1	2	3	4	5	6	7
ŚOPS w Brwinowie	1.447	144	338,4	338,4	338,4	0
MOPS w Łodzi	72.867	7.820	16.469,9	16.462,5	16.462,5	0
Urząd Miasta w Mińsku Maz.	2.540	291	575,3	575,3	575,3	0
GOPS w Moszczenicy	1.084	224	198,6	198,0	198,0	0
MOPS w Nowym Dworze Maz.	2.345	258	569,4	569,4	569,4	0
MOPS w Otwocku	3.099	373	737,8	737,8	737,8	0
MOPR w Piotrkowie Tryb.	9.001	965	1.560,5	1.539,9	1.539,9	0
MOPR w Skierniewicach	3.808	416	872,7	693,2	714,0	0
MOPS w Sochaczewie	3.752	433	820,0	802,6	804,6	0
MOPS w Tomaszowie Maz.	11.776	1.080	2.272,0	1.870,0	1.923,2	0
Razem:	111.719	12.004	24.414,6	23.787,1	23.908,1	0

Źródło danych: Kontrola NIK

**Załącznik nr 4 –Liczba decyzji administracyjnych wydanych w sprawie zaliczek
alimentacyjnych w okresie od 1 września 2005 r. do 30 czerwca 2006 r.**

Jednostki objęte kontrolą	Liczba decyzji przyznających zaliczkę	Liczba decyzji odmawiających przyznania zaliczki	Liczba decyzji zmieniających decyzję o przyznaniu zaliczki	Liczba decyzji uchylających decyzję o przyznaniu zaliczki	Liczba decyzji zobowiązujących do zwrotu nienależnie pobranej zaliczki	Liczba decyzji wstrzymujących wypłatę zaliczki	Inne decyzje
1	2	3	4	5	6	7	8
ŚOPS w Brwinowie	118	0	0	0	0	0	0
MOPS w Łodzi	6809	491	233	38	56	0	
UM w Mińsku Maz.	180	5	43	7	1	0	0
GOPS w Moszczenicy	92	0	6	0	0	2	2
MOPS w Nowym Dworze Maz.	185	2	0	0	4	0	15
MOPS w Otwocku	252	9	29	5	7	0	0
MOPR w Piotrkowie Tryb.	734	14	74	0	0	0	3
MOPR w Skierniewicach	295	13	23	20	0	0	0
MOPS w Sochaczewie	278	30	18	0	0	16	0
MOPS w Tomaszowie Maz.	666	81	80	20	0	1	0
Razem:	9609	645	506	90	68	19	20

Źródło danych: Kontrola NIK

Załącznik nr 5 - Liczba dłużników alimentacyjnych i kwot należności z tytułu wypłaconych zaliczek alimentacyjnych w okresie od 1 września 2005 r. do 30 czerwca 2006 r.

Jednostki kontrolowane	Liczba dłużników zobowiązanych do zwrotu zaliczki alimentacyjnej	Kwota należności, którą dłużnicy są zobowiązani zwrócić organowi wypłacającemu zaliczki (tys. zł)	Kwoty wyegzekwowane przez komorników sądowych od dłużników i przekazane na rachunek organu wypłacającego zaliczki (w tys. zł)	% wyegzekwowanych przez komorników sądowych kwot należności 4 : 3
1	2	3	4	7
ŚOPS w Brwinowie	99 (43)	355,4	0	0%
MOPS w Łodzi	5.968 (5.267)	17.252,2	81,3	0,47%
Urząd Miasta w Mińsku Maz.	170 (48)	603,5	3,1	0,52%
GOPS w Moszczenicy	71 (34)	206,6	1,3	0,62%
MOPS w Nowym Dworze Maz.	165 (108)	585,	0	0%
MOPS w Otwocku	242 (164)	773,2	3,0	0,38%
MOPR w Piotrkowie Tryb.	669 (389)	1.539,9	20,8	1,35%
MOPR w Skierniewicach	274 (186)	720,4	6,7	0,94
MOPS w Sochaczewie	290 (206)	844,8	3,3	0,38%
MOPS w Tomaszowie Maz.	633 (487)	1.963,4	3,0	0,15%
Razem:	8.581 (6.932)	24.844,4	122,5	0,49%

Dane w nawiasach informują o liczbie dłużników zamieszkałych na terenie właściwym dla kontrolowanej jednostki.

Źródło danych: Kontrola NIK

**Załącznik nr 6 – Działania podejmowane wobec dłużników alimentacyjnych w okresie
od 1 września 2005 r. do 30 czerwca 2006 r.**

Jednostki kontrolowane	Liczba dłużników ogółem	Wnioski o przeprowadzenie wywiadów środowiskowych	Liczba dłużników wobec których przeprowadzono wywiady	Liczba dłużników zgłoszonych do aktywizacji zawodowej do PUP	Liczba wystąpień do starosty: prace na zasadzie robot publicznych	Liczba osób, które podjęły pracę	Skierowanie wniosków o ściganie do prokuratur
SOPS w Brwinowie	43	0	1	0	0	0	1
MOPS w Łodzi*	–	–	–	–	–	–	–
UM w Mińsku Maz.	48	13	7	5	0	0	0
GOPS w Moszczenicy	34	34	23	15	9	2	4
OPS w Nowym Dworze Maz.	108	48	48	0	0	0	0
OPS w Otwocku	164	33	53	37	0	1	0
MOPR w Piotrkowie Tryb.	389	389	200	161	0	13	37
MOPR w Skierniewicach	342	183	157	109	9	28	0
MOPS w Sochaczewie	206	13	13	18	12	0	10
MOPS w Tomaszowie Maz.	487	223	146	88	21	12	1
Razem:	1821	936	648	433	51	56	53

* Na obszarze właściwości Ośrodka zamieszkiwało 5267 dłużników alimentacyjnych. MOPS w Łodzi nie agregował danych niezbędnych do tej analizy.

Źródło danych: Kontrola NIK

Załącznik nr 7 – Wykaz aktów prawnych

1. Ustawa z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. Nr 86, poz. 732 ze zm.).
2. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.).
3. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59 ze zm.).
4. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 ze zm.).
5. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.).
6. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.).
7. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2001 r. Nr 80, poz. 872 ze zm.).
8. Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104).
9. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 10 listopada 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad, trybu i terminów opracowywania planów finansowych zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami oraz przekazywania jednostkom samorządu terytorialnego dotacji celowych na realizację tych zadań (Dz. U. Nr 100, poz. 1077 ze zm.).
10. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 grudnia 2001 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych jednostek sektora finansów publicznych (Dz. U. Nr 153, poz. 1752 ze zm.).
11. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 20 września 2004 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. Nr 209, poz. 2132 ze zm.).
12. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 19 sierpnia 2005 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. Nr 170, poz. 1426).
13. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. Nr 115, poz. 781).
14. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 czerwca 2005 r. w sprawie wzoru wniosku o ustalenie prawa do zaliczki alimentacyjnej oraz odpowiednich zaświadczeń (Dz. U. Nr 105, poz. 882).
15. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 czerwca 2005 r. w sprawie sposobu sporządzania sprawozdań rzeczowo-finansowych o wydatkach na zaliczki alimentacyjne poniesionych ze środków budżetu państwa oraz budżetów gmin (Dz. U. Nr 119, poz. 1007).

Załącznik nr 8 – Wykaz organów, którym przekazano Informację o wynikach kontroli

1. Prezydent RP.
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej.
4. Prezes Rady Ministrów.
5. Minister Pracy i Polityki Społecznej.
6. Minister Sprawiedliwości.
7. Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.
8. Komisja Rodziny i Polityki Społecznej Senatu RP.
9. Komisja do Spraw Kontroli Państwowej Sejmu RP.
10. Komisja Polityki Społecznej Sejmu RP.
11. Komisja Rodziny i Praw Kobiet Sejmu RP.
12. Komisja Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej Sejmu RP.
13. Komisja Sprawiedliwości i Praw Człowieka Sejmu RP.
14. Prezes Krajowej Rady Komorniczej.